

PORUŠENIE PRÁVA NA SPRAVODLIVÝ PROCES PRI PREKROČENÍ PRIESKUMNÉHO OPRÁVNENIA V ODVOLACOM KONANÍ

VIOLATION OF THE RIGHT TO A FAIR TRIAL DUE TO EXCEEDING THE SCOPE OF REVIEW IN APPELLATE PROCEEDINGS

Dalibor Vyhnálik¹

<https://doi.org/10.33542/SIC2026-1-09>

ABSTRAKT

Článok sa zaoberá procesnou aktivitou sporových strán ako limitom prieskumného oprávnenia odvolacieho súdu v civilnom konaní a jej vplyvom na právo na spravodlivý proces. Analyzuje právny rámec prieskumného oprávnenia, jeho výnimky a dôsledky prekročenia, pričom osobitnú pozornosť venuje princípu rovnosti strán. Cieľom je normatívne vymedziť limity prieskumného oprávnenia v slovenskom civilnom procese a zhodnotiť ich dopad na efektívnu súdnu ochranu práv. Východiskom sú dve pracovné hypotézy: (1) prekročenie prieskumného oprávnenia v odvolacom konaní predstavuje kvalifikovaný zásah do práva na spravodlivý proces a princípu rovnosti strán, a to aj vtedy, ak je výsledný materiálny záver odvolacieho súdu vecne správny; (2) súčasná úprava opravných prostriedkov v slovenskom civilnom procese poskytuje stranám len obmedzené a nie vždy dostatočne efektívne mechanizmy na nápravu porušenia spôsobeného prekročením prieskumného oprávnenia. Metodologicky článok vychádza z právnodogmatickej analýzy, komparácie s vybranými zahraničnými právnymi poriadkami (najmä českým, nemeckým a anglickým) a z prípadovej štúdie rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 239/2025 doplnenej o analýzu judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Analýza je rámcovaná prehľadom stavu poznania v slovenskej a zahraničnej procesualistike, so zameraním na limity odvolacieho prieskumu a princíp rovnosti zbraní. Článok poukazuje na to, že prekročenie zákonných limitov prieskumu môže viesť k porušeniu práva na spravodlivý proces a oslabeniu dôvery v justíciu a zároveň formuluje návrhy de lege ferenda smerujúce k precizovaniu zákazu prekročenia prieskumného oprávnenia a k efektívnejšej satisfakcii dotknutej procesnej strany.

ABSTRACT

The article examines the procedural activity of litigating parties as a limit on the review powers of the appellate court in civil proceedings and its impact on the right to a fair trial. It analyses the legal framework of the appellate court's review powers, its exceptions and the consequences of exceeding them, with particular attention paid to the principle of equality of arms. The analysis is based on two working hypotheses: (1) that exceeding the statutory scope of appellate review constitutes a qualified interference with the right to a fair trial and the principle of equality of arms, even where the appellate court's substantive conclusion is correct; and (2) that the current system of legal remedies in Slovak civil procedure offers only limited and not always sufficiently effective mechanisms for redressing violations caused by such excess of

¹ JUDr., PhD., Paneurópska vysoká škola, Fakulta práva, Bratislava, Slovenská republika
Pan-European University in Bratislava, Faculty of Law, Slovak Republic.

review powers. Methodologically, the paper is based on legal-dogmatic analysis, comparison with selected foreign legal orders (in particular the Czech, German and English ones), and a case study of the decision of the Constitutional Court of the Slovak Republic No. IV. ÚS 239/2025, supplemented by an analysis of the case law of the European Court of Human Rights. The paper is framed by a brief overview of the state of the art in domestic and foreign civil procedure scholarship regarding the limits of appellate review and the principle of equality of arms. The paper argues that exceeding the statutory limits of review may lead to a violation of the right to a fair trial and to a weakening of trust in the judiciary and formulates several de lege ferenda proposals aimed at clarifying the statutory prohibition of exceeding appellate review and strengthening the position of the affected party.

I. ÚVOD

Úlohou civilného súdneho konania je poskytnúť účinnú súdnu ochranu právam a právom chráneným záujmom. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) pritom buduje civilné sporové konanie na princípoch koncentrácie, kontradiktórnosti a zodpovednosti strán za procesný materiál. Tieto princípy sa v odvolacom konaní premietajú do koncepcie neúplnej apelácie a do viazanosti odvolacieho súdu rozsahom a dôvodmi odvolania. V praxi však opakovane vzniká otázka, čo nastane, ak odvolací súd zruší alebo zmení rozhodnutie z dôvodov, ktoré odvolateľ neuplatnil a ktoré nepatria medzi zákonné *ex offio* výnimky.

Východiskom článku je predpoklad, že prekročenie prieskumného oprávnenia v odvolacom konaní predstavuje kvalifikovaný zásah do práva na spravodlivý proces a princípu rovnosti strán, a to aj v situáciách, keď je výsledný materiálny záver odvolacieho súdu vecne správny. Článok vychádza z pracovnej hypotézy, podľa ktorej ochrana právnej istoty a predvídateľnosti rozhodovania vyžaduje nielen rešpektovanie zákonných limitov prieskumu podľa CSP, ale aj dôsledné uplatňovanie princípu kontradiktórnosti vo vzťahu k dôvodom, na ktorých má byť rozhodnutie založené.

Metodologicky autor využíva najmä právnodogmatickú metódu (analýza a výklad ustanovení CSP, Ústavy SR a Dohovoru), komparatívnu metódu (porovnanie s českým civilným procesom a vybranými rozhodnutiami Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky) a metódu prípadovej štúdie, pričom osobitnú pozornosť venuje rozhodnutiu Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 239/2025 ako judikátu dokumentujúceho praktické dopady prekročenia prieskumného oprávnenia.² Analýza je doplnená o kritickú reflexiu doktrínálnych názorov a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 Dohovoru.³ Zvolená metodologická kombinácia umožňuje nielen rekonštruovať pozitívoprávny stav, ale aj hodnotiť jeho súlad s ústavnými princípmi a medzinárodnými štandardmi spravodlivého procesu.

V slovenskej procesualistike je odvolacie konanie tradične vykladané v intenciách princípu neúplnej apelácie, viazanosti odvolacími dôvodmi a koncentrácie sporového materiálu. Východiskovým bodom je, že odvolanie nemá byť „*druhou šancou*“ na úplné prejednanie veci,

² Ústavní soud České republiky. Nález sp. zn. I. ÚS 233/2019.; Nejvyšší soud České republiky. Rozsudek ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1222/2008.; Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. IV. ÚS 239/2025.

³ K problematike čl. 6 Dohovoru v kontexte civilného procesu, rozsahu odvolacieho prieskumu a princípu „equality of arms“ porov. najmä štúdie publikované v medzinárodných recenzovaných časopisoch indexovaných v databázach Web of Science a Scopus, ako sú napr. *International and Comparative Law Quarterly*, *Human Rights Law Review*, *European Human Rights Law Review*, *Civil Justice Quarterly* a *European Journal of Procedural Law*. Autor pri spracovaní príspevku vychádzal z rešerše týchto databáz zameranej na spojenie kľúčových slov „fair trial“, „civil procedure“, „appeal / appellate review“, „equality of arms“ a „adversarial principle“. COLE, R. J. V. Validating the Normative Value and Legal Recognition of the Principle of Equality of Arms in Criminal Proceedings in Botswana. *Journal of African Law*, 2012, roč. 56, č. 1, s. 68–86. DOI: 10.1017/S002185531100022, GOSS, R. The Disappearing ‘Minimum Rights’ of Article 6 ECHR: the Unfortunate Legacy of Ibrahim and Beuze. *Human Rights Law Review*, 2023, roč. 23, č. 4. DOI: 10.1093/hrlr/ngad024, RAMOS, V. C. The EPPO and the Equality of Arms between the Prosecutor and the Defence. *New Journal of European Criminal Law*, 2023, roč. 14, č. 1, s. 43–70. DOI: 10.1177/20322844231157078.

ale kontrolným mechanizmom zákonnosti a spravodlivosti v medziach, ktoré vytýči odvolateľ. Tomu zodpovedá aj domáca literatúra venujúca sa odvolacím dôvodom, procesným vadám a limitom prieskumu v opravnom konaní.

Na národnej úrovni je vhodné explicitne zohľadniť aj recentné syntézy civilného procesu a práce k procesným hodnotám a princípom, ako aj príspevky k odvolacím dôvodom a prieskumu. Tieto práce posilňujú argument, že hranice odvolacieho prieskumu sú súčasťou ochrany kontradiktórnosti a rovnosti zbraní: strana má mať predvídateľný rámec, na čo musí reagovať, a nemá byť zaskočená „novými“ dôvodmi rozhodnutia pochádzajúcimi od odvolacieho súdu. Stav poznania na slovenskej úrovni tak vytvára relatívne pevné doktrínálne východisko, ktoré však doteraz len okrajovo reflektovalo špecifickú situáciu prekročenia prieskumného oprávnenia z ústavnoprávnej perspektívy, čo je medzera, ktorú sa snaží zaplniť tento článok.⁴ Z tohto dôvodu sú všeobecné ústavnoprávne východiská práva na spravodlivý proces a rovnosti strán sústredené do samostatnej časti I, zatiaľ čo úvod je obmedzený na vymedzenie problému, hypotéz a metodologických východísk.

Zahraničná doktrína (komparatívne) upozorňuje na napätie medzi definitívnosťou rozhodnutia, procesnou ekonómiou a korekčnou funkciou odvolania. Pre účely tohto príspevku sú prínosné najmä:

(a) anglický a angloamerický pohľad na moderný civilný proces a odvolacie mechanizmy, najmä ANDREWS, N. *The Modern Civil Process. Judicial and Alternative Forms of Dispute Resolution in England*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2008; DODSON, S. *Cooperativism in the American Adversarial Tradition*. *Civil Justice Quarterly*, ktorý ukazuje, ako sa v rámci adversariálneho modelu posilňuje kooperatívna úloha súdu pri riadení konania bez narušenia rovnosti strán;

(b) nemecké uchopenie Berufungsrecht a limitov odvolania, systematicky rozpracované najmä v dielach STÜRNER, R. *Zivilprozessrecht*. München: C. H. Beck, 2019 a MUSIELAK, H. – VOIT, W. (eds.). *Zivilprozessordnung. Kommentar*. München: C. H. Beck;

(c) európske reformné trendy a porovnávacie rámce, vrátane komparatívnych prác publikovaných v *Access to Justice in Eastern Europe* a kolektívnych monografií typu UZELAC, A. (ed.). *Reform and Perspectives of Civil Procedure Law in Europe*. Dordrecht: Springer, 2005, ktoré reflektujú snahy o zosúladienie odvolacích mechanizmov s požiadavkami čl. 6 Dohovoru.⁵

Cieľom tohto prehľadu nie je vyčerpať mimoriadne rozsiahlu zahraničnú literatúru k čl. 6 Dohovoru a k odvolaciemu prieskumu, ale identifikovať reprezentatívne práce, ktoré sú pre analyzovanú otázku prekročenia prieskumného oprávnenia a rovnosti zbraní obzvlášť relevantné.

II. PRÁVO NA SPRAVODLIVÝ PROCES A ROVNOSŤ STRÁN AKO VÝCHODISKOVÝ RÁMEC

Porušenie práva na spravodlivý proces pri prekročení prieskumného oprávnenia v opravnom konaní je v slovenskom civilnom procese významnou otázkou, ktorá súvisí s rozsahom a spôsobom, akým odvolací súd preskúmava rozhodnutie inštančne nižšieho súdu.⁶ V právnom

⁴ ČOLLÁK, J. *Decízne systémy. Vzťahy súdnych a alternatívnych foriem prejednávania a rozhodovania sporov*. Praha: C. H. Beck, 2022, MOLNÁR, P. – SUDZINA, M. – ČOLLÁK, J. *Ochrana ľudských hodnôt v procesnom práve*. Košice: Typopress, 2023., ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie*. Praha: C. H. Beck, 2022.

⁵ UZELAC, A. (ed.). *Reform and Perspectives of Civil Procedure Law in Europe*. Dordrecht: Springer, 2005.

⁶ Rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 330/2013.; sp. zn. II. ÚS 495/2023.

štáte predstavuje právo na spravodlivý proces jeden z najdôležitejších pilierov zabezpečujúcich ochranu jednotlivca pred protiprávnymi zásahmi do jeho práv.⁷

Táto problematika je dôležitá nielen z pohľadu ochrany individuálnych práv, ale aj z hľadiska dôvery verejnosti v právny systém. Porušenie práva na spravodlivý proces pri prekročení prieskumného oprávnenia predstavuje procesnú chybu so zásadnými dôsledkami pre legitimitu nielen samotného rozhodnutia, ale aj pre celé opravné konanie. Podľa ustálenej judikatúry pojem „právo na spravodlivý proces“ zahŕňa nielen samotný priebeh konania a spôsob, akým súd postupuje, ale predovšetkým aj výsledné rozhodnutie súdu.⁸

Ak je toto rozhodnutie nesprávne a v jeho dôsledku procesná strana nemohla účinne uplatniť svoje práva pred súdom, dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces. Práve konečné rozhodnutie súdu je rozhodujúcim momentom, ktorý určuje, či bolo právo na spravodlivý proces v celom konaní naplnené, keďže ním sa konanie definitívne končí.⁹

Spravodlivý proces je úzko spätý s princípmi právnej istoty, predvídateľnosti rozhodovania, rovnosti strán konania a zákazu svojvôle zo strany orgánov verejnej moci.¹⁰ V praxi sa realizuje tak, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces¹¹.

Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany sporu, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, návrhmi a hodnotením dôkazov.¹² Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach stabilne judikuje, že právo na spravodlivý proces je garantované článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a článkom 46 ods. 1 Ústavy SR. Tento princíp zahŕňa nielen povinnosť súdov zdržať sa zásahov do základných práv, ale aj ich pozitívnu povinnosť zabezpečiť účinný rešpekt k týmto právam, čo znamená prijatie vhodných opatrení na ich ochranu, vrátane správneho výkladu a uplatňovania zákonov.¹³

Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd zodpovedá aj požiadavka, aby súdmi zrealizované skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 CSP), a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá sa prejavuje ako rovnaká miera možnosti uplatňovania prostriedkov procesného útoku, ale aj procesnej obrany v medziach stanovených CSP. Obsah princípu rovnosti sporových strán v civilnom sporovom konaní sa tak prejavuje ako tzv. funkčná rovnosť, spočívajúca v takom

⁷ COUNCIL OF EUROPE. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd); HARRIS, D., O'BOYLE, M., WARBRICK, C. Law of the European Convention on Human Rights.

⁸ Rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn.: III. ÚS 402/2008; III. ÚS 339/2020; I. ÚS 387/2019.

⁹ Ústavný súd Slovenskej republiky. Uznesenie sp. zn. IV. ÚS 252/2004.). Spravodlivý proces je úzko spätý s princípmi právnej istoty, predvídateľnosti rozhodovania, rovnosti strán konania a zákazu svojvôle zo strany orgánov verejnej moci (GERARDS, J. General Principles of the European Convention on Human Rights.; VAN DIJK, P., VAN HOOFF, G. J. H., VAN RIJN, A., ZWAAK, L. (eds.). Theory and Practice of the European Convention on Human Rights., Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 23. 11. 2022, sp. zn. 1Cdo/200/2021.

¹⁰ Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 105/2006, Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 330/2013.

¹¹ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 21. 6. 2022, sp. zn. 2 Obdo 102/2021.

¹² Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04 z 31. augusta 2004.

¹³ Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 402/2008, HARRIS, D., O'BOYLE, M., WARBRICK, C. Law of the European Convention on Human Rights.; GERARDS, J. General Principles of the European Convention on Human Rights.).

procesnom postupe súdu, aby sa každej zo sporových strán umožnilo v rovnakej miere realizovať svoje procesné oprávnenie.¹⁴

Princíp rovnosti zbraní, chápaný ako špecifický aspekt širšej rovnosti účastníkov konania, je v judikatúre EŠLP stabilne spájaný s požiadavkou, aby žiadna strana nemala podstatnú procesnú výhodu oproti druhej, a aby mala každá z nich reálnu možnosť reagovať na argumenty a dôkazy protistrany i súdu.¹⁵ Tento výklad judikatúry EŠLP nachádza odzvu aj v doktríne, ktorá rovnosť zbraní chápe ako imanentnú súčasť práva na spravodlivý proces nielen v trestnom, ale aj v civilnom konaní.¹⁶

EŠLP dlhodobo spája rovnosť zbraní a kontradiktórnosť s požiadavkou, aby každá strana mala reálnu možnosť oboznámiť sa s tvrdeniami a podkladmi, ktoré môžu ovplyvniť rozhodnutie, a vyjadriť sa k nim.

V prípade Nideröst-Huber proti Švajčiarsku EŠLP uviedol, že rovnosť zbraní vyžaduje „rozumnú príležitosť“ prezentovať vec bez podstatnej nevýhody a zároveň, že spravodlivý proces implikuje právo strán mať vedomosť o všetkých pozorovaniach/podkladoch a komentovať ich, pričom je na stranách posúdiť, či dokument vyžaduje ich reakciu. V rozhodnutí sa tento aspekt rozvíja v jadrových pasážach, v ktorých súd zdôrazňuje, že strana nemá byť postavená pred „*fait accompli*“ vytvorený súdom bez možnosti procesnej reakcie.

V prípade Dombo Beheer B.V. proti Holandsku EŠLP formuloval jadro rovnosti zbraní v civilnom spore ako zákaz podstatnej procesnej nevýhody jednej strany. EŠLP tu osobitne akcentoval potrebu, aby strany mali porovnateľné možnosti predniesť svoje stanoviská a dôkazy, pričom rozdielne zaobchádzanie zo strany súdu musí mať objektívne odôvodnenie a nesmie vyústiť do disproportčnej procesnej nevýhody.

V prípade Vermeulen proti Belgicku zdôraznil kontradiktórnosť a potrebu možnosti reagovať na stanoviská ovplyvňujúce rozhodnutie. V prípade Krčmář a ostatní proti Českej republike EŠLP potvrdil, že kontradiktórnosť a rovnosť zbraní vyžadujú možnosť poznať a komentovať pozorovania/dôkazy druhej strany. A napokon v prípade Kraska proti Švajčiarsku EŠLP uviedol, že čl. 6 zahŕňa povinnosť súdu vykonať „*efektívne preskúmanie*“ argumentov a návrhov dôkazov strán.

Citované rozhodnutia EŠLP tak vytvárajú interpretačný rámec, v ktorom je možné posudzovať aj vnútroštátne excesy odvolacieho prieskumu: ak odvolací súd rozhodne na základe dôvodov, ktoré neboli stranám sprístupnené a ku ktorým sa nemohli vyjadriť, dochádza k narušeniu požiadaviek *equality of arms* a *adversarial proceedings*.

III. PRÁVNÝ RÁMEC PRIESKUMNÉHO OPRÁVNENIA V ODVOLACOM KONANÍ

Právna úprava CSP vychádza z princípu neúplnej apelácie, čo znamená, že odvolací súd nie je oprávnený preskúmať rozhodnutie súdu prvej inštancie v plnom rozsahu, ale len v medziach odvolania a v rozsahu dôvodov, ktoré odvolateľ v odvolaní uplatnil. Podľa § 380 CSP je odvolací súd v zásade viazaný odvolacími dôvodmi, ktoré boli v odvolaní uplatnené.

Konštrukcia neúplnej apelácie odráža zámer zákonodarcu obmedziť „*druhú šancu*“ strán na úplné prejednanie veci a súčasne posilniť zodpovednosť sporových strán za skutkový aj právny základ sporu už v konaní pred súdom prvej inštancie, v súlade s modernými európskymi trendmi v civilnom procese. Porovnávacia literatúra (najmä v nemeckom a anglickom kontexte)

¹⁴ MOLNÁR, P. – SUDZINA, M. – ČOLLÁK, J. Ochrana ľudských hodnôt v procesnom práve. Košice: Typopress, 2023, Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 6Cdo/214/2020 zo dňa 27. 10. 2022.

¹⁵ Európsky súd pre ľudské práva: Dombo Beheer B.V. proti Holandsku (č. 14448/88), rozsudok zo dňa 27. októbra 1993.; Európsky súd pre ľudské práva. Vec Nideröst-Huber proti Švajčiarsku (č. 18990/91), rozsudok zo dňa 18. februára 1997.; Európsky súd pre ľudské práva. Vec Vermeulen proti Belgicku (č. 19075/91), rozsudok zo dňa 20. februára 1996.; Európsky súd pre ľudské práva. Vec Krčmář a ostatní proti Českej republike (č. 35376/97), rozsudok zo dňa 3. marca 2000).

¹⁶ porovnaj najmä COLE, R. J. V. Validating the Normative Value and Legal Recognition of the Principle of Equality of Arms in Criminal Proceedings in Botswana. Journal of African Law, 2012 a RAMOS, V. C. The EPPO and the Equality of Arms between the Prosecutor and the Defence. New Journal of European Criminal Law, 2023.

potvrďuje, že tendencia zužovať rozsah odvolacieho prieskumu je vo všeobecnosti vyvažovaná požiadavkou na posilnenie kvality prvoinštančného konania a na vytvorenie procesných stimulov pre včasnú procesnú aktivitu strán.

Výnimku predstavujú len tie prípady, keď zákon výslovne stanovuje, že na určité vady konania prihliada odvolací súd aj bez návrhu (*ex offio*), napríklad pri nesplnení procesných podmienok podľa § 365 ods. 1 písm. a) CSP. V ostatných prípadoch je rozsah prieskumu odvolacieho súdu determinovaný obsahom odvolania a jeho dôvodmi.

Civilný sporový poriadok v § 365 taxatívne vymedzuje dôvody odvolania, pričom odvolací súd je oprávnený preskúmať rozhodnutie len z týchto dôvodov. Ide najmä o vady konania (procesné vady) a vady rozhodnutia (skutkové a právne vady). Prípustnosť tzv. novôt, teda nových skutočností a dôkazov v odvolacom konaní, je obmedzená na prípady, keď ich odvolateľ nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie bez svojej viny (§ 366 CSP). Z ústavnoprávneho hľadiska však nejde len o technickú procesnú konštrukciu. Spôsob, akým je vymedzený rozsah odvolacieho prieskumu (viazanosť rozsahom odvolania, dôvodmi a obmedzením novôt), priamo determinuje mieru predvídateľnosti rozhodovania a reálnu účinnosť opravného systému. V každom momente, keď sa aplikačná prax odchyľuje od koncepcie neúplnej apelácie a od viazanosti odvolacími dôvodmi, dochádza fakticky k rozšíreniu súdnej ingerencie mimo dispozičného rámca vytýčeného stranami, čo má zjavné dôsledky pre rovnosť zbraní a ochranu dôvery strán v stabilitu a predvídateľnosť súdnych rozhodnutí.

Zaužívaným je delenie na vady konania (nesplnenie procesných podmienok, porušenie práva na spravodlivý proces, vady v obsadení súdu, tzv. iná vada) a vady rozhodnutia (tzn. skutkové vady a hmotnoprávne vady, resp. nesprávne právne posúdenie).¹⁷

Prieskumné oprávnenie odvolacieho súdu je teda vymedzené rozsahom odvolania – odvolací súd skúma rozhodnutie len v tej časti, v akej bolo napadnuté odvolaním (§ 362 CSP), dôvodmi odvolania – odvolací súd je viazaný dôvodmi, ktoré odvolateľ v odvolaní uviedol (§ 380 CSP), a prípustnosťou novôt – nové skutočnosti a dôkazy môže odvolací súd zohľadniť len za podmienok stanovených v § 366 CSP.

Pod šírkou odvolacieho prieskumu je potrebné rozumieť vymedzenie výrokov rozhodnutia, ktoré odvolateľ napáda. Uplatnenie dispozičného princípu však nie je bezvýnimčné, pretože v niektorých prípadoch by bola neudržateľnou situácia, keď by odvolaním vyslovene nenapadnuté výroky nadobudli právoplatnosť, zatiaľ čo napadnuté výroky by mohli byť odvolacím súdom zrušené alebo zmenené, alebo by ten istý (odvolaním napadnutý) výrok nadobudol vo vzťahu k niektorej strane právoplatnosť a vo vzťahu k inej strane by bol zrušený alebo zmenený. Civilný sporový poriadok (§ 379) preto rozširuje odvolací prieskum aj na explicitne nenapadnuté výroky (resp. neodvolávajúce sa subjekty) v prípade závislých výrokov, odvolania podaného členom nerozlučného procesného spoločenstva a v prípade, keď spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu. Tento taxatívny výpočet pokrýva všetky situácie, v ktorých by inak mohlo hroziť, že právoplatné usporiadanie právneho vzťahu bude v konečnom dôsledku vzájomne rozporné, alebo budú judikované práva alebo povinnosti, ktoré (v rozpore s finálnym ustálením stavu hmotnoprávneho vzťahu) nemajú na čo „nadväzovať“.

Tento rámec má za cieľ zabezpečiť rovnováhu medzi právom procesnej strany na spravodlivý proces a požiadavkou procesnej ekonómie a právnej istoty. Prekročenie prieskumného oprávnenia odvolacieho súdu, napríklad preskúmaním rozhodnutia mimo rozsahu odvolania alebo dôvodov odvolania, môže viesť k porušeniu práva na spravodlivý proces a predstavuje relevantnú procesnú vadu, ktorá môže byť dôvodom na zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu.

¹⁷ ŠTEVČEK, M. a kol. Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie. Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-876-4, s. 493.

Súd je v zmysle § 380 CSP v zásade viazaný odvolacími dôvodmi, z dôvodu čoho v odvolacom konaní *ex officio* nezisťuje iné dôvody než tie, ktoré uplatnil odvolateľ.¹⁸ Prípustnosť novôt v odvolacom konaní je navyše limitovaná ich prípustnosťou, a to priamo v znení § 365 ods. 1 písm. g) CSP¹⁹. Právny rámec prieskumného oprávnenia v opravnom konaní je tak v slovenskom civilnom procese jasne vymedzený zákonom a jeho prekročenie predstavuje závažnú procesnú vadu s možným zásahom do práva na spravodlivý proces.

Základné pravidlo, že odvolací súd je viazaný dôvodmi, ktoré odvolateľ v odvolaní uplatnil, však nie je absolútne a zákon pripúšťa určité výnimky, pri ktorých je odvolací súd povinný skúmať niektoré vady konania aj bez návrhu, teda *ex officio*, a to aj v prípade, ak ich odvolateľ v odvolaní nenamietal.

Najvýznamnejšou skupinou týchto výnimiek sú vady týkajúce sa procesných podmienok konania. Ide o základné predpoklady, za ktorých môže súd konať a rozhodnúť vo veci samej. Ak niektorá z týchto podmienok nie je splnená, konanie je postihnuté závažnou vadou, ktorá môže viesť až k jeho zastaveniu alebo k zrušeniu rozhodnutia. Medzi tieto vady patrí najmä nedostatok právomoci súdu, nedostatok spôsobilosti byť stranou konania, nedostatok procesnej spôsobilosti, nedostatok riadneho zastúpenia, ako aj prekážka *litispēndencie* alebo *rei iudicatae*. Ak napríklad súd nie je oprávnený rozhodovať o danej veci, alebo strana nemá právnu subjektivitu, prípadne nie je spôsobilý samostatne vykonávať procesné úkony, súd musí na tieto skutočnosti prihliadnuť z úradnej povinnosti. Rovnako je tomu aj v prípade, ak zákon vyžaduje povinné zastúpenie advokátom a táto podmienka nie je splnená, alebo ak o tej istej veci už prebieha iné konanie, prípadne bolo právoplatne rozhodnuté.²⁰

Na nesplnenie procesných podmienok prvoinštančného konania odvolací súd prihliadne aj v prípade, ak neboli odvolateľom uplatnené. Ide tak o jedinú výnimku z už uvádzaného pravidla, v zmysle ktorého je odvolací súd v sporovom konaní viazaný dôvodmi odvolania.²¹ Toto riešenie odráža hodnotovú preferenciu zákonodarcu: záujem na zachovaní základných procesných predpokladov konania a ochrane práv tretích osôb prevažuje nad dispozičnou autonómiou strán.

Tieto výnimky majú za cieľ zabezpečiť, aby súdne rozhodnutia nevznikali na základe závažných procesných chýb, ktoré by mohli ohroziť spravodlivosť a legitimitu celého konania. Výnimky z viazanosti odvolacími dôvodmi tak predstavujú dôležitý korektív v systéme opravného konania, ktorý chráni základné princípy civilného procesu a práva procesných strán.

Pokiaľ by sa novoty mali týkať procesných podmienok, vylúčenia sudcu, nesprávneho obsadenia súdu, alebo iných väd konania (nie väd rozhodnutia), právo novôt je neobmedzené (§ 366 písm. a) až c) CSP). Vzhľadom na to, že administrácia spravodlivosti bez väd tohto druhu je celospoločenskou hodnotou, je možnosť ich odstránenia v odvolacom konaní bez ohľadu na kvalitu procesnej aktivity strany na súde prvej inštancie žiaduce. Nemožno vylúčiť ani argumentáciu protistrany o neprípustnosti novoty z dôvodu predchádzajúcej vedomosti odvolateľa o nej. Snaha o uplatnenie sudcovskej koncentrácie pri prostriedkoch procesného útoku alebo procesnej obrany je prirodzenou súčasťou taktiky sporovej strany, nakoľko prísnosť postupu súdu pozíciu protistrany pri zisťovaní konkrétnej skutkovej okolnosti oslabí.

Aj bez návrhu odvolací súd zohľadní nedostatok podmienky konania, ak takýto nedostatok v konaní vyjde najavo (§ 380 ods. 2 CSP). Je však potrebné zdôrazniť, že odkaz na „*iné vady konania*“ v § 366 CSP nemožno chápať ako generálnu klauzulu umožňujúcu odvolaciemu súdu voľne rozširovať svoj prieskum nad rámec odvolacích dôvodov; ide o taxatívne vymedzený okruh situácií, v ktorých má odstránenie procesných defektov prioritu pred dispozičným

¹⁸ IVANČO, M. Vybrané otázky odvolacích dôvodov (1. časť) – Vady konania. Justičná revue, 2023, č. 4.

¹⁹ IVANČO, M. Vybrané otázky odvolacích dôvodov (2. časť) – Vady rozhodnutia. Justičná revue, 2023, č. 5.

²⁰ Rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn III. ÚS 339/2020; II. ÚS 495/2023; ESELP: Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, 1997.

²¹ IVANČO, M. Vybrané otázky odvolacích dôvodov (1. časť) – Vady konania. Justičná revue, 2023, č. 4.

princípom. Autor sa preto výslovne nestotožňuje s názorom, podľa ktorého by bolo možné prostredníctvom neurčitého pojmu „iné vady konania“ konštruovať voľné, ústavnými princípmi odôvodnené rozširovanie prieskumného oprávnenia nad rámec § 380 CSP.

IV. PREKROČENIE PRIESKUMNÉHO OPRÁVNENIA V ROZHODOVACEJ PRAXI

Prekročenie prieskumného oprávnenia predstavuje situáciu, keď odvolací súd preskúmava rozhodnutie súdu prvej inštancie z dôvodov, ktoré neboli stranou konania v odvolaní namietané, a na základe týchto dôvodov rozhodnutie zruší alebo zmení, hoci nejde o vady, na ktoré musí prihliadnuť *ex officio*. Takýto postup je v rozpore s dispozičným princípom a zásadou rovnosti strán, keďže jednej strane môže poskytnúť výhodu (alebo druhej strane odňať procesnú možnosť reagovať). Takýto postup je v rozpore s dispozičným princípom a zásadou rovnosti strán, pokiaľ nejde o vady, na ktoré musí súd prihliadnuť z úradnej povinnosti.²² V praxi sa prekročenie prieskumného oprávnenia prejavuje napríklad tým, že odvolací súd zruší rozhodnutie na základe dôvodov neuvedených v odvolaní, prihliadne na nové skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli predmetom odvolania, alebo rozhodne v prospech jednej strany na základe argumentov, ku ktorým sa druhá strana nemohla vyjadriť. Judikatúra Ústavného súdu SR aj Európskeho súdu pre ľudské práva opakovane zdôrazňuje, že takýto postup porušuje právo na spravodlivý proces a rovnosť strán konania.²³

V náleze Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 239/2025 ústavný súd posudzoval situáciu, v ktorej krajský súd zrušil rozsudok pre zmeškanie z dôvodov, ktoré neboli súčasťou odvolacej argumentácie. Ústavný súd výslovne uviedol, že krajský súd ani zúčastnená osoba netvrdili, že argumentácia o dĺžke konania, procesnej aktivite a rozsiahle vykonanom dokazovaní bola súčasťou odvolania (bod 19), a zároveň konštatoval, že podľa § 380 ods. 1 CSP je odvolací súd viazaný odvolacími dôvodmi (bod 21). Následne uzavrel, že dôvody, pre ktoré odvolací súd zrušil rozsudok pre zmeškanie, neboli v odvolaní uplatnené a odvolací súd bol viazaný odvolacími dôvodmi (bod 22). Ústavný súd preto konštatoval porušenie základných práv sťažovateľa na súdnu ochranu, rovnosť účastníkov a právo na spravodlivé súdne konanie.

Ústavný súd SR konštatoval, že aj keď dôvod na zrušenie rozhodnutia môže byť vecne správny, prekročenie prieskumného oprávnenia v prospech jednej strany na úkor druhej porušuje právo na spravodlivý proces a narúša rovnosť strán konania.²⁴ Tento dôraz na „procesnú spravodlivosť“ postupu odvolacieho súdu, nezávisle od vecnej správnosti výsledku, nadväzuje na ústavnú judikatúru, podľa ktorej nemožno spravodlivosť rozhodnutia redukovať na jeho materiálnu (hmotnoprávnu) spravodlivosť, ak sú závažným spôsobom porušené procesné garancie.

Prekročenie prieskumného oprávnenia odvolacím súdom má závažné dôsledky pre ochranu základných práv strán konania. Predovšetkým ide o porušenie práva na spravodlivý proces a rovnosť strán, keďže jednej strane je odňatá možnosť vyjadriť sa k dôvodom, na základe ktorých bolo rozhodnutie zrušené alebo zmenené.

Rovnosť strán je jedným zo základných pilierov spravodlivého procesu a znamená, že každá strana má mať rovnaké možnosti uplatniť svoje práva, predniesť argumenty a reagovať na tvrdenia a dôkazy protistrany. Tento princíp je zakotvený nielen v slovenskom právnom

²² MOLNÁR, P. Procesná aktivita sporovej strany ako limit prieskumu v opravnom konaní. Právny obzor, 107, 2024, č. 6, s. 633–645.

²³ Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. III. ÚS 402/2008.; Európsky súd pre ľudské práva. Vec Nideröst Huber proti Švajčiarsku (č. 18990/91), rozsudok zo dňa 18. februára 1997.; Európsky súd pre ľudské práva. Vec Vermeulen proti Belgicku (č. 19075/91), rozsudok zo dňa 20. februára 1996.

²⁴ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 239/2025.

poriadku (napr. čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, § 3 CSP), ale aj v medzinárodných dokumentoch, najmä v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.²⁵

Ak odvolací súd prekročí svoje prieskumné oprávnenie a rozhodne na základe dôvodov, ktoré neboli v odvolaní uplatnené a ku ktorým sa druhá strana nemohla vyjadriť, dochádza k narušeniu rovnosti strán.²⁶ Jednej strane je tým poskytnutá nepríjemná výhoda – jej argumenty alebo nové dôvody sú zohľadnené bez toho, aby druhá strana mala možnosť na ne reagovať. Takýto postup je v rozpore s kontradiktórnosťou konania a s požiadavkou, aby rozhodnutie súdu bolo výsledkom férového „dialógu“ medzi stranami, nie jednostranného zásahu súdu.²⁷

Judikatúra Ústavného súdu SR aj Európskeho súdu pre ľudské práva opakovane zdôrazňuje, že právo byť vypočutý a možnosť vyjadriť sa ku všetkým dôvodom rozhodnutia je neoddeliteľnou súčasťou rovnosti strán.²⁸

V komparatívnom pohľade možno konštatovať, že obdobné požiadavky na viazanosť odvolacieho súdu odvolacími dôvodmi, na kontradiktórnosť konania a na rešpektovanie princípu rovnosti zbraní sú prítomné aj v ďalších stredo európskych právnych poriadkoch.²⁹

Zahraničná judikatúra a doktrína, publikovaná najmä v indexovaných časopisoch evidovaných v databázach Web of Science a Scopus, s dôrazom na rozhodovaciu prax ESĽP a analýzy civilného procesu v komparatívnom kontexte, potvrdzuje, že prekročenie prieskumného oprávnenia odvolacieho súdu bez možnosti strán vyjadriť sa k novým dôvodom je v rozpore s čl. 6 Dohovoru a vedie k porušeniu práva na spravodlivý proces.³⁰ Osobitne možno poukázať na tie pasáže rozhodnutí ESĽP, v ktorých súd kritizuje tzv. „prekvapivé rozhodnutia“ založené na právnej či skutkovej úvahe, ktorú strany nemali možnosť predvídať a procesne adresovať.

Preto je nevyhnutné, aby odvolacie súdy dôsledne rešpektovali viazanosť odvolacími dôvodmi a v prípade, že zvažujú rozhodnúť na základe iných dôvodov, musia stranám umožniť vyjadriť sa k týmto dôvodom. Len tak je možné zabezpečiť skutočnú rovnosť strán, predvídateľnosť rozhodovania a dôveru verejnosti v spravodlivosť súdneho konania. Prekročenie prieskumného oprávnenia bez rešpektovania týchto zásad vedie nielen k procesnej

²⁵ COUNCIL OF EUROPE. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd); HARRIS, D., O'BOYLE, M., WARBRICK, C. Law of the European Convention on Human Rights.; MOLNÁR, P. – SUDZINA, M. – ČOLLÁK, J. Ochrana ľudských hodnôt v procesnom práve. Košice: Typopress, 2023.

²⁶ Európsky súd pre ľudské práva. Vec *Dombo Beheer B.V. proti Holandsku* (č. 14448/88), rozsudok zo dňa 27. októbra 1993.; Európsky súd pre ľudské práva. Vec *Nideröst Huber proti Švajčiarsku* (č. 18990/91), rozsudok zo dňa 18. februára 1997.

²⁷ GERARDS, J. General Principles of the European Convention on Human Rights.; VAN DIJK, P., VAN HOOFF, G. J. H., VAN RIJN, A., ZWAAK, L. (eds.). Theory and Practice of the European Convention on Human Rights.

²⁸ Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. III. ÚS 330/2013.; Európsky súd pre ľudské práva. Vec *Dombo Beheer B.V. proti Holandsku* (č. 14448/88), rozsudok zo dňa 27. októbra 1993.; Európsky súd pre ľudské práva. Vec *Nideröst Huber proti Švajčiarsku* (č. 18990/91), rozsudok zo dňa 18. februára 1997.

²⁹ K obdobnej koncepcii viazanosti odvolacieho súdu rozsahom a dôvodmi odvolania porov. najmä § 205 a § 212a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (ČR), § 482 a nasl. rakúskej Zivlprozessordnung (ZPO) a § 529 a nasl. nemeckej Zivlprozessordnung (ZPO), ako aj judikatúru Ústavného soudu České republiky a Nejvyššího soudu České republiky (napr. nálezy a rozsudky uvedené v časti „Judikatúra“ tohto príspevku, najmä rozhodnutie Ústavného soudu ČR sp. zn. I. ÚS 233/2019 a rozhodnutia Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 26 Cdo 829/98, 21 Cdo 1876/98, 25 Cdo 11/2005, 21 Cdo 1222/2008). K doktrinálnemu spracovaniu porov. LAVICKÝ, P. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. Praha: C. H. Beck; FASCHING, H. W. – KONECNY, A. Zivlprozessgesetze. Kommentar. Wien: Manz; MUSIELAK, H. – VOIT, W. (eds.). Zivlprozessordnung. Kommentar. München: C. H. Beck.

³⁰ K požiadavke, aby odvolací súd nerozhodoval na základe dôvodov, ku ktorým strany nemali možnosť sa vyjadriť, pozri judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva: *Nideröst-Huber v. Switzerland*, č. 18990/91, rozsudok z 18. 2. 1997; *Vermeulen v. Belgium*, č. 19075/91, rozsudok z 20. 2. 1996; *Kraska v. Switzerland*, č. 13942/88, rozsudok z 19. 4. 1993; *Dombo Beheer B.V. v. the Netherlands*, č. 14448/88, rozsudok z 27. 10. 1993; *Krčmář and Others v. the Czech Republic*, č. 35376/97, rozsudok z 3. 3. 2000. K doktrinálnemu výkladu čl. 6 Dohovoru a princípu „equality of arms“ porov. napr. HARRIS, D. – O'BOYLE, M. – WARBRICK, C. Law of the European Convention on Human Rights; VAN DIJK, P. – VAN HOOFF, G. J. H. – VAN RIJN, A. – ZWAAK, L. (eds.). Theory and Practice of the European Convention on Human Rights; GERARDS, J. General Principles of the European Convention on Human Rights, ako aj analýzy publikované v indexovaných časopisoch typu *International and Comparative Law Quarterly*, *Human Rights Law Review*, *European Human Rights Law Review* a *Civil Justice Quarterly*.

nespravodlivosti, ale aj k zrušeniu rozhodnutia v ďalšom konaní pred Ústavným súdom alebo ESLP.³¹ Takýto záver nevychádza len z judikatúry ESLP k zákazu prekvapivých rozhodnutí, ale korešponduje aj s vnútroštátnou judikatúrou (napr. nálezy ÚS SR sp. zn. I. ÚS 355/2015, III. ÚS 330/2013, II. ÚS 35/2002), ktorá opakovane zdôrazňuje, že rozhodnutiu vo veci samej musí predchádzať postup zodpovedajúci princípu rovnosti zbraní a kontradiktórnosti, a účastník nesmie byť rozhodnutím „zaskočený“ bez reálnej možnosti procesnej reakcie.

Aby sa predišlo porušeniu práva na spravodlivý proces v dôsledku prekročenia prieskumného oprávnenia, je nevyhnutné, aby odvolacie súdy dôsledne rešpektovali viazanosť odvolacími dôvodmi podľa § 380 CSP. Ak súd zistí dôvody na zmenu rozhodnutia, ktoré neboli v rozhodnutí súdu prvej inštancie vymedzené, mal by strane umožniť vyjadriť sa k týmto dôvodom alebo ich vyzvať na doplnenie argumentácie.³² Len tak je možné zabezpečiť rovnosť strán a predvídateľnosť rozhodovania. Súd by mal vždy zabezpečiť, aby strany mali možnosť vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam a dôvodom, ktoré môžu byť podkladom rozhodnutia.

V sporovom odvolacom konaní treba vychádzať z toho, že *ex offo* prieskum je výnimkou viazanou na zákonom výslovne ustanovené prípady. Ústavnoprávny rozmer spravodlivého procesu sa v odvolacom konaní spravidla presadzuje požiadavkou kontradiktórnosti, predvídateľnosti a zákazu prekvapivých rozhodnutí, nie vytváraním „voľného“ prieskumného oprávnenia mimo rámec odvolania. Ak odvolací súd identifikuje právne relevantný problém, ktorý nebol odvolateľom uplatnený, nemal by na ňom založiť rozhodnutie mimo zákonných výnimiek.

De lege ferenda sa javí vhodné uvažovať o procesnom postupe, ktorý: (a) vytvorí stranám kontradiktórny priestor, (b) zároveň umožní, aby sa otázka stala predmetom odvolacieho prieskumu len vtedy, ak odvolateľ v určenej lehote doplní alebo spresní odvolacie dôvody (teda aby sa zachovala viazanosť odvolaním a nevznikol *ex offo* nový dôvod. Takto koncipovaný postup by si však nevyhnutne vyžiadal aj legislatívnu intervenciu do textu § 380 CSP, aby bolo zrejmé, že súd môže na určitý (nimi indikovaný) problém upozorniť, avšak rozhodnúť na ňom smie len vtedy, ak ho strana prevezme a transformuje do podoby odvolacieho dôvodu; inak by išlo o obchádzanie zákonnej viazanosti odvolacími dôvodmi. *De lege lata* preto takto koncipovaný postup nemožno považovať za súladný s § 380 CSP; jeho zaradenie do systému by si vyžadovalo výslovnú zmenu textu zákona, nielen judikatúrnu korekciu.

Takto koncipovaný návrh sleduje cieľ predísť situáciám, ktoré Ústavný súd SR kritizoval v náleze IV. ÚS 239/2025 t. j. aby odvolací súd nezrušil rozhodnutie z dôvodov mimo odvolania a mimo výnimiek podľa § 380 CSP.

Takáto úprava by posilnila kontradiktórnosť konania, predvídateľnosť rozhodovania a eliminovalo by riziko porušenia práva na spravodlivý proces a rovnosť strán, ako to vyžaduje aj judikatúra Ústavného súdu SR a ESLP.

Pri úvahách o satisfakcii treba odlíšiť (a) procesnú nápravu (zrušenie nezákonného/protiústavného rozhodnutia), (b) rozhodovanie o trovách v konkrétnom konaní a (c) prípadnú zodpovednosť štátu za škodu/ujmu spôsobenú výkonom verejnej moci. Ak porušenie vyplýva z postupu súdu, „satisfakcia“ by mala byť koncepčne viazaná skôr na mechanizmy zodpovednosti štátu a na úhradu účelných nákladov spojených s odstránením protiústavného stavu (vrátane nákladov ústavnej sťažnosti), než na prenášanie bremena na procesnú protistranu.

Podobné princípy rešpektovania viazanosti odvolacími dôvodmi platia aj v českom civilnom procese. Podľa § 212 Občianskeho súdneho poriadku je odvolací súd viazaný odvolacími dôvodmi, s výnimkou vád, na ktoré musí prihliadnuť z úradnej povinnosti. Český Ústavní soud

³¹ Ako zdôraznil ESLP v rozsudku vo veci Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, ak súd zohľadní podanie protistrany bez toho, aby s ním oboznámil druhú stranu, porušuje sa princíp rovnosti zbraní (§ 30–31).“ atď.).

opakovane zdôrazňuje, že prekročenie prieskumného oprávnenia odvolacím súdom môže viesť k porušeniu práva na spravodlivý proces.³³

Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) vo svojej judikatúre opakovane potvrdzuje, že právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo strany byť vypočutý a vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré môžu byť podkladom rozhodnutia. Ak súd rozhoduje na základe dôvodov, ku ktorým sa strana nemohla vyjadriť, dochádza k porušeniu čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.³⁴ Príkladom je rozsudok vo veci Krčmář a ostatní proti Českej republike (č. 35376/97), kde ESLP zdôraznil význam práva na vypočutie a rovnosť strán v súdnom konaní.

V. POSTUP SPOROVEJ STRANY PRI PORUŠENÍ PRÁVA NA SPRAVODLIVÝ PROCES V DÔSLEDKU PREKROČENIA PRIESKUMNÉHO OPRÁVNENIA

Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 239/2025 prináša dôležité usmernenie v otázke prekročenia prieskumného oprávnenia odvolacím súdom a jeho vplyvu na právo na spravodlivý proces a rovnosť strán v civilnom konaní. V predmetnej veci krajský súd zrušil rozsudok pre zmeškanie na základe dôvodov, ktoré neboli v odvolaní žalobcu uplatnené, čím prekročil rozsah svojho prieskumného oprávnenia. Ústavný súd konštatoval, že takýto postup porušuje základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu, rovnosť strán konania a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46, 47 Ústavy SR a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv. Toto rozhodnutie je osobitne významné aj z hľadiska posúdenia prípustnosti následných opravných prostriedkov: v závislosti od toho, či odvolací súd napadnuté rozhodnutie potvrdí, zmení alebo zruší, môže byť proti jeho rozhodnutiu prípustné dovolanie podľa § 419 a nasl. CSP, alebo bude priamo otvorený priestor na podanie ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy SR a § 124 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky. (§ 419 a nasl. CSP; § 124 zákona č. 314/2018 Z. z.).³⁵

Pri úvahe, či po rozhodnutí odvolacieho súdu podať dovolanie alebo ústavnú sťažnosť, je potrebné rešpektovať subsidiaritu ústavnej sťažnosti: ústavná sťažnosť je spravidla prípustná až po vyčerpaní účinných opravných prostriedkov. Preto treba analyzovať konkrétny výsledok odvolacieho konania (potvrdenie, zmena, zrušenie rozhodnutia) a následne posúdiť, či CSP v danom procesnom nastavení pripúšťa dovolanie (napr. pri namietaní zásahu do spravodlivého procesu). Až po tomto vyhodnotení je možné zodpovedne uzavrieť, či je potrebné podať dovolanie, alebo je priamo otvorený priestor na ústavnú sťažnosť.

V predmetnej veci však Ústavný súd priamo posudzoval rozhodnutie krajského súdu, ktorý je opravným súdom, a ústavná sťažnosť bola podaná podľa čl. 127 Ústavy SR. To znamená, že v konkrétnom prípade bola ústavná sťažnosť riadne podaná a Ústavný súd mohol priamo zasiahnuť, pravdepodobne aj preto, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nebolo z hľadiska § 419 a nasl. CSP objektívne prípustné, resp. nešlo o rozhodnutie spĺňajúce zákonné kritériá dovolacej prípustnosti.³⁶ Nález tak demonštruje situáciu, v ktorej bola ústavná sťažnosť využitá ako primárny prostriedok ochrany, pretože systém mimoriadnych opravných prostriedkov neposkytoval v konkrétnom procesnom nastavení efektívny nástroj nápravy.

Ústavný súd zdôraznil, že aj vecne správny dôvod na zrušenie rozhodnutia môže porušiť právo na spravodlivý proces, ak súd prekročí rozsah svojho prieskumného oprávnenia v

³³ Rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 233/2019.

³⁴ Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd); HARRIS, D., O'BOYLE, M., WARBRICK, C. Law of the European Convention on Human Rights.

³⁵ Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. IV. ÚS 239/2025.; COUNCIL OF EUROPE. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd); HARRIS, D., O'BOYLE, M., WARBRICK, C. Law of the European Convention on Human Rights.

³⁶ Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. IV. ÚS 29/2025.; Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok sp. zn. 6Cdo/214/2020.

prospech jednej strany na úkor druhej, čím dochádza k nerovnému postaveniu strán. Takýto postup narúša rovnosť strán, keďže druhej strane je odňatá možnosť vyjadriť sa k dôvodom, na základe ktorých bolo rozhodnutie zrušené alebo zmenené.³⁷

Pre procesnú stratégiu strán z toho vyplýva, že v prípadoch prekročenia prieskumného oprávnenia odvolacím súdom by mali: (a) bezprostredne po oboznámení sa s rozhodnutím analyzovať, či sú splnené podmienky dovolania podľa CSP; (b) ak je dovolanie prípustné, využiť ho ako mimoriadny opravný prostriedok, v ktorom namietnu porušenie čl. 46 a 47 Ústavy SR a čl. 6 Dohovoru; a (c) až po vyčerpaní dovolania, alebo ak dovolanie prípustné nie je, zvážiť podanie ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy SR.

Tento trojstupňový model umožňuje prakticky overiť druhú pracovnú hypotézu príspevku: ak sa ukáže, že kombinácia dovolania a ústavnej sťažnosti je schopná v rozumnej lehote a s primeranými nákladmi napraviť porušenie spôsobené prekročením prieskumného oprávnenia, možno hovoriť o relatívne dostatočnej sekundárnej ochrane; ak však systém vedie k neprimeraným priet'ahom, procesným prekážkam alebo k tomu, že časť porušenia zostáva bez reálnej nápravy, vyvstáva potreba legislatívneho alebo judikatúrneho zásahu.³⁸

Pre úplnosť je vhodné stručne zhrnúť typové kombinácie „výsledku“ odvolacieho konania a nadväzujúcich možností ochrany:

- ak odvolací súd rozsudok potvrdí, je prípustnosť dovolania determinovaná splnením podmienok podľa § 419 a nasl. CSP (napr. zásadný právny význam otázky, ktorú odvolací súd riešil), pričom námietka prekročenia prieskumného oprávnenia môže byť subsumovaná pod dovolací dôvod zásahu do práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP);
- ak odvolací súd rozhodnutie zmení, prichádza do úvahy dovolanie proti rozhodnutiu vo veci samej za obdobných podmienok, pričom intenzita zásahu do práv strany môže byť ešte výraznejšia, keďže dôjde k meritórnej korekcii bez procesnej možnosti reakcie;
- ak odvolací súd rozhodnutie zruší a vec vráti súdu prvej inštancie, môže byť mimoriadna ochrana komplikovanejšia, keďže rozhodnutie nie je spravidla definitívne; v takýchto prípadoch bude často hlavným prostriedkom ochrany ústavná sťažnosť namietajúca procesný exces odvolacieho súdu, pričom významné je aj posúdenie podmienok prípustnosti ústavnej sťažnosti podľa § 124 zákona o Ústavnom súde SR.

Takto nastavený postup zároveň zapadá do pracovnej hypotézy príspevku: ak sa preukáže, že strany majú k dispozícii účinné opravné prostriedky schopné napraviť porušenie spôsobené prekročením prieskumného oprávnenia, možno hovoriť o dostatočnej sekundárnej ochrane; ak nie, otvára sa priestor pre ďalšie legislatívne alebo judikatúrne zásahy *de lege ferenda*.

Výsledky analýzy tak skôr podporujú druhú pracovnú hypotézu príspevku, podľa ktorej súčasná kombinácia dovolania, obnovy konania a ústavnej sťažnosti poskytuje stranám len obmedzenú a nie vždy dostatočne efektívnu sekundárnu ochranu pri porušení spôsobenom prekročením prieskumného oprávnenia.

VI. DE LEGE FERENDA – PRECIZOVANIE ZÁKAZU PREKROČENIA PRIESKUMNÉHO OPRÁVNENIA A SATISFAKČNÉ MECHANIZMY

De lege lata vyplýva z § 380 CSP, že odvolací súd je viazaný odvolacími dôvodmi, s výnimkou zákonom taxatívne upravených vád, na ktoré prihliada z úradnej povinnosti.³⁹

³⁷ I; Krčmář a ostatní proti České republice, 2000.

³⁸ MOLNÁR, P. Procesná aktivita sporovej strany ako limit prieskumu v opravnom konaní. Právny obzor, 2024, roč. 107, č. 6, s. 633–645.; UZELAC, A. (ed.). Reform and Perspectives of Civil Procedure Law in Europe. Dordrecht: Springer, 2005.

³⁹ § 380 Civilného sporového poriadku.; ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022.

Z judikatúry Ústavného súdu SR aj EŠLP zároveň jasne vyplýva, že rozhodnutie odvolacieho súdu nesmie byť založené na dôvodoch, ku ktorým strany nemali možnosť sa vyjadriť, a to ani vtedy, ak by tieto dôvody boli materiálne „správne“.⁴⁰

De lege ferenda sa preto javí vhodné prieskum nerozširovať, ale naopak výslovne a jednoznačne formulovať zákaz prekročenia prieskumného oprávnenia tak, aby nebolo možné odvolací výklad „uvolňovať“ v prospech akéhosi voľného hľadania nových dôvodov mimo rámec odvolania.⁴¹

Za zváženie stojí doplnenie § 380 CSP o výslovné ustanovenie, podľa ktorého odvolací súd nesmie založiť svoje rozhodnutie na dôvodoch, ktoré neboli uplatnené v odvolaní, okrem väd taxatívne uvedených v zákone (procesné podmienky, nesprávne obsadenie súdu, vylúčený sudca a pod.), pri súčasnom odkaze na zachovanie práva strán vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam a dôvodom významným pre rozhodnutie.⁴²

Takéto legislatívne spresnenie by neznamenal zavedenie novej výnimky z viazanosti odvolacími dôvodmi, ale potvrdenie a zosilnenie existujúceho zákazu rozhodovať na inom skutkovom či právnom základe, než aký vyplýval z odvolania a z taxatívne stanovených *ex officio* väd.⁴³ Zároveň by prispelo k zjednoteniu rozhodovacej praxe krajských súdov, ktoré dnes nie vždy rovnako striktno vymedzujú hranice svojho prieskumu, čo môže viesť k rozdielnemu štandardu ochrany procesných práv strán v závislosti od miestnej príslušnosti.

De lege ferenda možno uvažovať aj o spresnení dovolacieho dôvodu zásahu do práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP) tak, aby sa výslovne uvádzalo prekročenie prieskumného oprávnenia odvolacím súdom ako typový príklad odňatia možnosti konať pred súdom (v rovine procesnej nerovnosti strán).⁴⁴

Takéto výslovné zakotvenie by posilnilo právnu istotu procesných strán aj dovolacieho súdu a zároveň by prispelo k zjednoteniu rozhodovacej praxe pri posudzovaní prípustnosti dovolania v situáciách, keď odvolací súd „pridal“ vlastné dôvody nad rámec odvolania.⁴⁵

Osobitnou otázkou je satisfakcia procesnej strany, ktorej právo na spravodlivý proces a rovnosť strán bolo porušené prekročením prieskumného oprávnenia. Ústavný súd v tejto línii judikatúry vychádza z predstavy, že účastník by nemal niesť negatívne nákladové dôsledky za porušenie základných práv, ktoré spôsobil orgán verejnej moci, a nie jeho procesný oponent.

Pri úvahách o zakotvení satisfakčných mechanizmov je potrebné zohľadniť existujúcu judikatúru Ústavného súdu SR, podľa ktorej nie je spravodlivé zaviazat' protistranu na náhradu trov konania, ak vznikli v dôsledku pochybenia všeobecného súdu, a nie procesným správaním účastníka.⁴⁶

De lege ferenda sa preto javí vhodnejším smerovaním posilnenie zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a vytvorenie jasného procesného rámca pre náhradu trov konania a iných ujím (napr. náhrada trov vynaložených na ústavnú sťažnosť, prednostné

⁴⁰ Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. IV. ÚS 239/2025; Európsky súd pre ľudské práva. Vec Krčmář a ostatní proti Českej republike (č. 35376/97), rozsudok zo dňa 3. marca 2000.; Európsky súd pre ľudské práva. Vec Vermeulen proti Belgicku (č. 19075/91), rozsudok zo dňa 20. februára 1996.

⁴¹ MOLNÁR, P. Procesná aktivita sporovej strany ako limit prieskumu v opravnom konaní. Právny obzor, 2024, roč. 107, č. 6, s. 633–645.; IVANČO, M. Vybrané otázky odvolacích dôvodov (1. časť) – Vady konania. Justičná revue, 2023, č. 4.

⁴² § 365 až 366 Civilného sporového poriadku.; Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. III. ÚS 330/2013.; Európsky súd pre ľudské práva. Vec Dombo Beheer B.V. proti Holandsku (č. 14448/88), rozsudok zo dňa 27. októbra 1993.

⁴³ ŠTEVČEK, M. a kol. Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie. Praha: C. H. Beck, 2022.; GERARDS, J. General Principles of the European Convention on Human Rights.

⁴⁴ § 420 Civilného sporového poriadku.; Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. IV. ÚS 239/2025.; Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok sp. zn. 6Cdo/214/2020.

⁴⁵ UZELAC, A. (ed.). Reform and Perspectives of Civil Procedure Law in Europe. Dordrecht: Springer, 2005.; ANDREWS, N. The Modern Civil Process. Judicial and Alternative Forms of Dispute Resolution in England. Tübingen: Mohr Siebeck, 2008.

⁴⁶ Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. I. ÚS 105/2006.; Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. III. ÚS 330/2013, MOLNÁR, P. – SUDZINA, M. – ČOLLÁK, J. Ochrana ľudských hodnôt v procesnom práve. Košice: Typopress, 2023.

prejednanie veci po zrušení rozhodnutia Ústavným súdom SR.⁴⁷ V tomto kontexte by bolo možné uvažovať aj o legislatívnom upresnení vzťahu medzi úspechom v ústavnej sťažnosti a nárokom na náhradu trov vynaložených na jej podanie a právne zastúpenie, ako aj o špecifických pravidlách pre rozdelenie trov v následnom opakovanom konaní pred všeobecným súdom.

Takto koncipovaná úprava by mala nielen preventívny účinok vo vzťahu k súdom, ktoré by boli motivované dôslednejšie rešpektovať zákonné limity svojho prieskumu, ale zároveň by poskytovala účinnú ochranu stranám, ktorých základné práva boli porušené v dôsledku prekročenia prieskumného oprávnenia, bez toho, aby sa legitimizovalo rozhodovanie na iných dôvodoch, než ktoré boli v odvolaní uplatnené.⁴⁸ Zároveň by prispela k posilneniu dôvery v justíciu tým, že adresne rieši následky procesných excesov orgánov verejnej moci, a nie ich prenáša na súkromných účastníkov sporu.

VII. ZÁVER

V nadväznosti na vykonanú analýzu možno zhrnúť hlavné zistenia príspevku nasledovne. Problematika prekročenia prieskumného oprávnenia v odvolacom konaní predstavuje v slovenskom civilnom procese zásadnú otázku, ktorá úzko súvisí s ochranou základných práv strán konania, najmä práva na spravodlivý proces a rovnosť strán. Právny rámec odvolacieho konania je v Civilnom sporovom poriadku nastavený tak, aby odvolací súd rešpektoval limity vyplývajúce z princípu neúplnej apelácie – teda aby rozhodoval len v rozsahu a z dôvodov, ktoré boli v odvolaní uplatnené, s výnimkou väd, na ktoré musí prihliadnuť z úradnej povinnosti. Tento systém má za cieľ zabezpečiť rovnováhu medzi právom strany na efektívnu ochranu svojich práv a požiadavkou právnej istoty, predvídateľnosti a procesnej ekonomie.⁴⁹

Prípadová štúdia IV. ÚS 239/2025 demonštruje typový problém, kedy odvolací súd môže mať vecne „pochopiteľnú“ motiváciu korigovať formalizmus, avšak ak tak urobí mimo rámca odvolania a mimo zákonných výnimiek, zasahuje do predvídateľnosti a rovnosti zbraní. V tomto zmysle je rešpektovanie § 380 CSP nielen procesnou technikou, ale aj materiálnou garanciou spravodlivého procesu.

Analýza rozhodovacej praxe, vrátane judikatúry Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva, ukazuje, že prekročenie prieskumného oprávnenia odvolacím súdom – najmä ak rozhodne na základe dôvodov, ktoré neboli v odvolaní uplatnené a ku ktorým sa druhá strana nemohla vyjadriť – predstavuje závažné porušenie práva na spravodlivý proces a rovnosť strán. Takýto postup narúša kontradiktórnosť konania, poskytuje jednej strane neprímeranú výhodu a oslabuje dôveru verejnosti v spravodlivosť súdneho systému. Ústavný súd SR v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 239/2025 výslovne konštatoval, že aj vecne správny dôvod na zrušenie rozhodnutia môže byť ústavne neudržateľný, ak je výsledkom prekročenia prieskumného oprávnenia v prospech jednej strany na úkor druhej.

Z pohľadu procesnej stratégie je preto nevyhnutné, aby strany konania boli aktívne už v konaní pred súdom prvej inštancie a dôsledne využívali všetky dostupné prostriedky procesného útoku a obrany. V odvolacom konaní je potrebné rešpektovať limity prieskumu a v prípade, že dôjde k ich prekročeniu, je procesná strana oprávnená domáhať sa nápravy prostredníctvom dovolania (ak je prípustné) alebo ústavnej sťažnosti. Článok zároveň poukázal

⁴⁷ Zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci.; Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. III. ÚS 330/2013.

⁴⁸ MOLNÁR, P. – SUDZINA, M. – ČOLLÁK, J. Ochrana ľudských hodnôt v procesnom práve. Košice: Typopress, 2023.; GERARDS, J. General Principles of the European Convention on Human Rights.

⁴⁹ UZELAC, A. (ed.). Reform and Perspectives of Civil Procedure Law in Europe. Dordrecht: Springer, 2005.; ANDREWS, N. The Modern Civil Process. Judicial and Alternative Forms of Dispute Resolution in England. Tübingen: Mohr Siebeck, 2008.; STÜRNER, R. Zivilprozessrecht. München: C. H. Beck, 2019.

na to, že účinnosť týchto nástrojov nie je absolútna a že v niektorých procesných konfiguráciách môže byť náprava porušenia limitovaná, čo podporuje druhú pracovnú hypotézu o obmedzenej efektívnosti existujúcich ochranných mechanizmov.

De lege lata článok poukazuje na potrebu dôslednejšieho uplatňovania existujúcich mechanizmov ochrany procesných práv strán, najmä prostredníctvom ústavnej sťažnosti v prípadoch zjavného prekročenia prieskumného oprávnenia. *De lege ferenda* sa javí ako žiaduce výslovne zakotviť povinnosť odvolacieho súdu pred rozhodnutím oboznámiť strany s dôvodmi, ktoré neboli v odvolaní uplatnené, a umožniť im vyjadriť sa k nim, ako aj zväziť zakotvenie osobitných satisfakčných mechanizmov pre strany, ktorých právo na spravodlivý proces bolo porušené (napr. v podobe finančnej náhrady či procesných výhod v ďalšom konaní). Tým by sa posilnila preventívna aj reparatívna funkcia práva na spravodlivý proces a zároveň by sa znížil počet situácií, v ktorých musí nápravu zabezpečiť až ústavný súd alebo EŠLP.

Z hľadiska ďalšieho výskumu sa otvára priestor najmä pre hlbšiu komparáciu s inými európskymi právnymi poriadkami (najmä nemeckým a anglickým odvolacím konaním), v nadväznosti na práce publikované napríklad v *Access to Justice in Eastern Europe* a *Civil Justice Quarterly*, ako aj na analýzy adversariálneho princípu v mimoeurópskych jurisdikciách (napr. TRAN KHAC QUI, Q. – NGUYEN THI HONG NHUNG, N. *The Legal Imperative of Adversariality in Civil Procedure: Ensuring Fair Trial Standards in Vietnam*. *Veredas do Direito*). Rovnako je žiaduce systematicky analyzovať rozhodnutia EŠLP týkajúce sa rozsahu odvolacieho prieskumu a rovnosti zbraní, ako aj empiricky skúmať rozhodovaciu prax slovenských odvolacích súdov v sporových veciach. Konceptné závery príspevku tak smerujú k posilneniu ochrany práva na spravodlivý proces prostredníctvom dôsledného dodržiavania zákonných limitov prieskumného oprávnenia, zosilnenia kontradiktórnosti odvolacieho konania a posilnenia rovnosti strán ako základného princípu moderného civilného procesu.⁵⁰

KEÚČOVÉ SLOVÁ

civilné súdne konanie, odvolacie konanie, prieskumné oprávnenie, právo na spravodlivý proces, rovnosť strán

KEY WORDS

civil judicial proceedings, appellate proceedings, scope of review, right to a fair trial, equality of parties

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. ANDREWS, N. *The Modern Civil Process. Judicial and Alternative Forms of Dispute Resolution in England*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2008, DOI: 10.1628/978-3-16-166745-9

⁵⁰ Rešerš zahraničnej literatúry bola realizovaná najmä prostredníctvom databáz Web of Science a Scopus, a to s využitím kľúčových slov „civil litigation“, „appellate review“, „scope of review“, „equality of arms“, „fair hearing“ a „Article 6 ECHR“. Zohľadnené boli predovšetkým štúdie venované komparácii úpravy odvolacieho konania v európskych právnych poriadkoch, analýze judikatúry EŠLP k čl. 6 Dohovoru a dopadom kontradiktórnosti na rozsah preskúmania v odvolacom konaní, publikované v odborných časopisoch typu *International and Comparative Law Quarterly*, *Human Rights Law Review*, *European Human Rights Law Review*, *Civil Justice Quarterly* a ďalších periodikách zameraných na civilný proces a ochranu základných práv COLE, R. J. V. Validating the Normative Value and Legal Recognition of the Principle of Equality of Arms in Criminal Proceedings in Botswana. *Journal of African Law*, 2012, roč. 56, č. 1, s. 68–86. DOI: 10.1017/S002185531100022, GOSS, R. The Disappearing ‘Minimum Rights’ of Article 6 ECHR: the Unfortunate Legacy of Ibrahim and Beuze. *Human Rights Law Review*, 2023, roč. 23, č. 4. DOI: 10.1093/hrlr/ngad024, RAMOS, V. C. The EPPO and the Equality of Arms between the Prosecutor and the Defence. *New Journal of European Criminal Law*, 2023, roč. 14, č. 1, s. 43–70. DOI: 10.1177/20322844231157078.

2. COLE, R. J. V. Validating the Normative Value and Legal Recognition of the Principle of Equality of Arms in Criminal Proceedings in Botswana. *Journal of African Law*, 2012, roč. 56, č. 1, s. 68–86. DOI: 10.1017/S0021855311000222.
3. ČOLLÁK, J. Decízne systémy. Vzťahy súdnych a alternatívnych foriem prejednávania a rozhodovania sporov. Praha: C. H. Beck, 2022.
4. DODSON, S. Cooperativism in the American Adversarial Tradition. *Civil Justice Quarterly*, 2021.
5. FASCHING, H. W., KONECNY, A. (eds.). *Zivilprozessgesetze. Kommentar*. Wien: Manz.
6. GERARDS, J. General Principles of the European Convention on Human Rights.
7. GOSS, R. The Disappearing ‘Minimum Rights’ of Article 6 ECHR: the Unfortunate Legacy of Ibrahim and Beuze. *Human Rights Law Review*, 2023, roč. 23, č. 4. DOI: 10.1093/hrlr/ngad024.
8. HARRIS, D., O’BOYLE, M., WARBRICK, C. *Law of the European Convention on Human Rights*.
9. IVANČO, M. Vybrané otázky odvolacích dôvodov (1. časť) – Vady konania. *Justičná revue*, 2023, č. 4.
10. IVANČO, M. Vybrané otázky odvolacích dôvodov (2. časť) – Vady rozhodnutia. *Justičná revue*, 2023, č. 5.
11. IVANČO, M. Prieťahy v odvolacom konaní a nadmerná vyťaženosť odvolacích súdov v civilnom procese – mýty vs. fakty. *Justičná revue*, 2024, roč. 76, č. 4, s. 423–438.
12. IVANČO, M. Apelačný systém v civilnom procese v retrospektíve a kontexte minulej právnej úpravy. In: TUROŠÍK, M., ŠEVČÍKOVÁ, A. (eds.). *Banskobystrické zámocké dni práva na tému „Identifikácia únosnej miery autonómie právnych odvetví a súčasnej potreby ich synergie“*. Banská Bystrica: Belianum, 2018, s. 111–121.
13. KROITOR, V. – MAMNITSKYI, V. Adversarial Principle Under the New Civil Procedure in Ukraine. *Access to Justice in Eastern Europe*, DOI: 10.33327/AJEE-18-2.4-a000021.
14. LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck.
15. MOLNÁR, P. Procesná aktivita sporovej strany ako limit prieskumu v opravnom konaní. *Právny obzor*, 2024, roč. 107, č. 6, s. 633–645. DOI: 10.31577/pravnyobzor.2024.6.05.
16. MOLNÁR, P. – SUDZINA, M. – ČOLLÁK, J. *Ochrana ľudských hodnôt v procesnom práve*. Košice: Typopress, 2023.
17. MUSIELAK, H., VOIT, W. (eds.). *Zivilprozessordnung. Kommentar*. München: C. H. Beck.
18. RAMOS, V. C. The EPPO and the Equality of Arms between the Prosecutor and the Defence. *New Journal of European Criminal Law*, 2023, roč. 14, č. 1, s. 43–70. DOI: 10.1177/20322844231157078.
19. STÜRNER, R. *Zivilprozessrecht*. München: C. H. Beck, 2019.
20. SVOBODA, K. *Nové instituty českého civilního procesu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 248 s. ISBN 978-80-7357-722-3.
21. ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022. 1752 s. ISBN 978-80-7400-909-9.
22. ŠTEVČEK, M., STRAKA, R. a kol. *Prednášky a texty z civilného procesu*. Praha: C. H. Beck, 2018. 170 s. ISBN 978-80-89603-65-7.
23. ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie*. Praha: C. H. Beck, 2022. 632 s. ISBN 978-80-7400-876-4.

24. TRAN KHAC QUI, Q. – NGUYEN THI HONG NHUNG, N. The Legal Imperative of Adversariality in Civil Procedure: Ensuring Fair Trial Standards in Vietnam. *Veredas do Direito*. DOI: 10.18623/rvd.v22.n2.3467
25. UZELAC, A. (ed.). *Reform and Perspectives of Civil Procedure Law in Europe*. Dordrecht: Springer, 2005.
26. VAN DIJK, P., VAN HOOFF, G. J. H., VAN RIJN, A., ZWAAK, L. (eds.). *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*.

Medzinárodné dokumenty

1. COUNCIL OF EUROPE. *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms* (Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd).

Judikatura – Ústavný súd Slovenskej republiky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. IV. ÚS 239/2025
2. Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. III. ÚS 402/2008.
3. Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. III. ÚS 339/2020.
4. Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. II. ÚS 495/2023.
5. Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. I. ÚS 116/2020.
6. Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. I. ÚS 105/2006.
7. Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. III. ÚS 330/2013.
8. Ústavný súd Slovenskej republiky. Uznesenie sp. zn. IV. ÚS 252/2004
9. Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. I. ÚS 387/2019.

Judikatura – Najvyšší súd Slovenskej republiky

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok sp. zn. 6Cdo/214/2020.
2. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Uznesenie sp. zn. 3CdoGp/1/2017.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Uznesenie sp. zn. 1 VCdo/2/2017
4. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Uznesenie sp. zn. 1 VCdo 1/2018.
5. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok sp. zn. 4 Cdo/167/2012.
6. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok sp. zn. 3 Cdo/18/2013.
7. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok sp. zn. 4 Cdo/92/2013.
8. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok sp. zn. 7 Cdo/95/2013.
9. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok sp. zn. 3 Cdo/56/2005.
10. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Uznesenie sp. zn. 2 Obdo/102/2021.
11. Najvyšší súd Slovenskej republiky. Uznesenie sp. zn. 1Cdo/200/2021,

Judikatura – Ústavní soud ČR a Nejvyšší soud ČR, NS ČSFR

1. Ústavní soud České republiky. Nález sp. zn. I. ÚS 233/2019.
2. Nejvyšší soud České republiky. Rozsudek ze dne 27. 5. 1998, sp. zn. 26 Cdo 829/98.
3. Nejvyšší soud České republiky. Rozsudek ze dne 19. 1. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1876/98.
4. Nejvyšší soud České republiky. Rozsudek ze dne 1. 9. 2005, sp. zn. 25 Cdo 11/2005.
5. Nejvyšší soud České republiky. Rozsudek ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1222/2008.
6. Nejvyšší soud České republiky. Rozsudek ze dne 23. 10. 2009, sp. zn. 21 Cdo 3483/2008.
7. Nejvyšší soud České republiky. Rozsudek ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 32 Cdo 170/2010.
8. Nejvyšší soud České republiky. Rozsudek ze dne 25. 5. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3967/2010.
9. Nejvyšší soud České republiky. Rozsudek ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 29 ICdo 30/2014.
10. Nejvyšší soud České a Slovenské Federativní Republiky. Stanovisko ze dne 29. 12. 1984, sp. zn. Cpj 51/84.

Judikatura – Európsky súd pre ľudské práva

1. Európsky súd pre ľudské práva. *Vec Nideröst-Huber proti Švajčiarsku* (č. 18990/91), rozsudok zo dňa 18. februára 1997.
2. Európsky súd pre ľudské práva. *Vec Vermeulen proti Belgicku* (č. 19075/91), rozsudok zo dňa 20. februára 1996.
3. Európsky súd pre ľudské práva. *Vec Kraska proti Švajčiarsku* (č. 13942/88), rozsudok zo dňa 19. apríla 1993.
4. Európsky súd pre ľudské práva. *Vec Dombo Beheer B.V. proti Holandsku* (č. 14448/88), rozsudok zo dňa 27. októbra 1993.
5. Európsky súd pre ľudské práva. *Vec Krčmář a ostatní proti Českej republike* (č. 35376/97), rozsudok zo dňa 3. marca 2000.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA**JUDr. Dalibor Vyhnálik, PhD.**

ORCID: 0009-0009-0786-0648

Odborný asistent,

Paneurópska vysoká škola, Fakulta práva,

Ústav súkromného práva,

Tomášikova 20, 821 02 Bratislava

Advokátska kancelária Blaha, Erben a Partneri,

Mostová 2, 811 02 Bratislava

Telefónne číslo: +421 907 169 720

E-mail: dalibor.vyhnalik@gmail.com